

Nr 104.

Av herr **Mosesson**, angående de inom statskyrkans ram existerande fria evangeliska samfundens rättsliga ställning m. m.

I april 1925 framhöll Frikyrkliga samarbetskommittén, en samarbetskommitté för Svenska missionsförbundet, Baptistsamfundet och Metodist-Episkopalkyrkan i Sverige, behovet av en förbättrad religionslagstiftning, särskilt med hänsyn till de frikyrkliga samfundens ställning.

Den tidigare pågående utredningen rörande religionsfriheten hade något år tidigare avbrutits på grund av regeringens beslut att nedbringa statens omkostnader för utredningar, men genom Kungl. Maj:ts beslut tillkallades 1925 sakkunniga för att utreda frågan om vidgad rätt till utträde ur statskyrkan samt om de sålunda utträddas rättsliga ställning. Dessa sakkunnigas uppdrag var strängt begränsat, och det större problem, som de sakkunniga i sitt arbete oupphörligen snuddade vid, fick ej angripas. De sakkunniga sade själva i sitt betänkande, avgivet den 9 augusti 1927, följande härom:

»I de av statsrådet angivna riktlinjerna för 1925 års sakkunnigas arbete hade de sakkunniga därjämte funnit ligga en maning att söka begränsa uppgiften till vad som har ovillkorligt samband med huvudfrågan om vidgad rätt till utträde ur statskyrkan. De sakkunniga hava i överensstämmelse med det sålunda givna direktivet sökt att inom det nuvarande statskyrkosystemets ram förverkliga vissa viktiga religionsfrihetskrav, men icke eftersträvat en lösning av religionsfrihetsproblemet i hela dess vidd. I stället måste vad som föreslås komma att präglas av så olikartade principer som religionsfrihetskravets tillgodoseende och statskyrkosystemets bibehållande.»

I ett särskilt yttrande till de sakkunnigas betänkande påpekade Mosesson önskvärdheten av att en utredning av det större problemet verkställdes. Någon sådan har icke kommit till stånd, och något förslag har icke framlagts om vidgad rätt till utträde ur statskyrkans gemenskap. Vissa av de följdfrågor, som skulle uppstått för de utträdda, ha senare fått en lösning genom 1930 års lag om församlingsstyrelse samt skolärendenas överflyttande till den borgerliga kommunen.

I stort sett kan man säga, att religionsfrihetssakkunnigas betänkande erhöll ett välvilligt mottagande av hörda myndigheter och av sammanslutningar, som bereddes tillfälle att yttra sig däröver.

De frikyrkliga samfundens ovan nämnda samarbetskommitté framhöll i sitt yttrande att genomförandet av de partiella reformer, som av sakkunniga föreslås, icke kunna innebära någon tilfredsställande lösning av religionsfrihetsfrågan, och att de knappast i vissa detaljer vore ägnade att

göra rättvisa åt de frikyrkliga samfundens krav på en förbättrad religionslagstiftning. Kommittén är nämligen av den mening, att det ingalunda är möjligt att ur det komplex av frågor, som höra samman med ett konsekvent hävdande av religionsfriheten, utbryta detaljen om fritt utträde ur statskyrkan och lämna andra, enligt kommitténs mening, viktigare spörsmål obeaktade.

En och annan lärer kanhända vilja göra gällande, att eftersom icke ens den lilla reform om rättighet att utträda ur statskyrkogemenskapen utan att övergå till annat trossamfund ansetts så trängande, att förslag därom blivit framlagt, oaktat de sakkunnigas förslag välvilligt upptagits och biskopsmötet senare därom gjort framställning, så är en utredning av de större frågorna, främst den om de fria evangeliska samfundens rättsliga ställning, ännu mindre från det allmännas sida påkallad.

Så är dock ingalunda förhållandet. Blott den omständigheten, att statsmakterna genom vissa åtgärder visat tillmötesgående inför behov, som rört sig inom dessa religiöst präglade medborgareskikt — jag erinrar om rätt till civiläktenskap, rätt till jordfästning i icke-kyrklig ordning, skattefrihet för gudstjänstlokaler samt allmänt välvilligt bemötande — samt den omständigheten, att landet näppeligen uppvisar en mera pliktrogen och lojal medborgarestock, har hittills besparat samhället uppgiften att taga itu med de olösta problem, som dessa samhällsgrupper gång på gång brottas med och lida under.

Den egentliga lag, som skulle reglera förhållandet för utomkyrkliga religiösa sammanslutningar, är dissenterlagen av 1873.

De förhållanden, som rådde då denna lag kom till, voro ju mycket olika nu rådande förhållanden. Lagen har likväl från början visat sig vara ineffektiv. De grupper av medborgare, som lagen avser att reglera förhållandena för, funno bestämmelserna i lagen så obilliga för att ej säga kränkande, att allenast ett fåtal bildade dissenterförsamlingar. Det är tack vare den åstundan, som kristna medborgare hyst att efter måttet av sina krafter verka inom samhällslivets ram, som de ej velat utträda ur statskyrkogemenskapen utan ha inom den formella gemenskapens ram bildat fria evangeliska församlingar och samfund och på så sätt kunnat bidra till uppbyggandet av en kristlig kultur i detta land. Genom att ställa sig under 1873 års lag skulle de så att säga ha med egna händer slitit tungan ur sin mun. Detta ha de ej velat utan fastmer vara med i folkets rådslag och beslut.

Jag tror, att även de medborgargrupper, som se saken på annat sätt än en som anslutit sig till en sådan fri evangelisk kyrkoförsamling, äro glada över att de frikyrkliga stannat kvar i rådplägnings och verkställighet. De baptister och metodister, som den officiella statistiken anger såsom dissenter, äro i stor utsträckning icke medlemmar av de samfund, som de uppgivas tillhöra, utan äro ättlingar av sådana, som en gång utträdde. Av de frikyrkliga medborgarna i vårt land äro allenast omkring en tredjedel av metodist-episkopal-

kyrkans nuvarande medlemmar dissenters, och antalet ur statskyrkan utträdde metodister minskas. Skälet är i det föregående antytt.

Inom statskyrkogemenskapens ram har som känt en omfattande kristlig fri verksamhet utvecklats. De tre samfund, som i frikyrkliga samarbetskommittén äro representerade, ha omkring 2 500 församlingar och ett medlemsantal av inemot 200 000 medlemmar jämte över 100 000 i ungdomsorganisationerna inskrivna medlemmar samt en omfattande söndagsskolverksamhet.

Dessa tre organisationer äro ju blott en del — om ock en väsentlig — av dem som kunna sammanfattas i beteckningen fria evangeliska samfund.

I stort sett bemötas dessa fria samfunds medlemmar av svenska kyrkans ledande män med sympati. En märkbar avspänning har skett mellan stats- och frikyrkoidéns företrädare. De inse på ömse håll, att problemen äro alltför invecklade för att lösas med slagord eller maktspråk och att intet kyrkosamfund har möjlighet att ensamt möta alla religiösa behov, som röra sig i nutidens Sverige.

Det har visat sig, att den demokratiska och kongregationalistiska styrelseform, som är allmän inom de fria samfunden, under enstaka förhållanden möjliggör uppenbar kränkning av den idé, som organisationen från början velat förverkliga, vadan en utredning av dessa samfunds rättsliga ställning gentemot stat och kyrka måhända borde omfatta minoritetens rätt inom en sådan församling.

Med denna motion avses en utredning av de religiösa samfundsbildningar, som i sin principiella trosåskådning icke äro väsensskilda från de evangeliskt-lutherska.

Det förefaller, som om en ny lagstiftning på hithörande område bör ta sikte på, icke blott såsom fallet nu är, dissenters eller s. k. främmande trosbekännare, utan även på religiösa samfundsbildningar, som finnas och säkerligen alltid, så länge en statskyrka består, komma att finnas i landet: deras rättsliga ställning i staten, deras skyldighet att betala skatt till stat och kommun, om och under vilka förutsättningar pastorer inom nämnda samfund kunna få rätt att med laglig verkan förrätta vigsel, därest icke staten anser sig böra införa obligatoriskt civiläktenskap.

Det synes härvid icke vara till fyllest med en revision av nu gällande dissenterlag. Denna är så bristfällig, att den antydda lagstiftningen icke kan i den inarbetas. Snarast torde den böra ersättas med en ny lag om fria trossamfund och församlingar, vare sig nu dessa samfund äro evangeliska dissentersamfund eller de äro inom statskyrkan kvarstående fria samfundsbildningar.

På grund av vad sålunda anförts får jag härmed hemställa,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att han täckes föranstalta om en allsidig utredning av frå-

gan om de inom statskyrkans ram existerande fria evangeliska samfundens rättsliga ställning samt om behovet av förbättrad lagstiftning rörande s. k. främmande trosbekännare.

Gust. Mosesson.

I motionens syfte instämma:

Joh. Nilson,
Eskilstuna.

C. G. Tengström.

Edvin Gustafsson.

Sven Olsson.
